

Cap sur l'école inclusive
en Europe

Karta źródłowa Literatura od wieków średnich do XVIII w.

Część modułu: D

1/ Tematyka:

Odnajdujemy pozycję osób niepełnosprawnych w społeczeństwie francuskim za pośrednictwem literatury.

Średniowiecze:

Bajki średniowieczne.

XVIII w.

Jean de La Fontaine: Bajki (1668 r. do 1694 r.)

2/ Kontekst:

W literaturze francuskiej po raz pierwszy w średniowiecznych fabliau odnajdujemy postacie niepełnosprawne: Trzech ślepców z Compiègne albo Trzech garbusów z Douai. Są to krótkie opowieści ludowe sytuujące się między opowieścią a baśnią, ironiczne i szydercze oraz opisujące znane czytelnikom postaci. W tych dwóch historiach osoby niepełnosprawne to pół-realne, półfantastyczne postacie opisywane jako ci, którzy są wyśmiewani i wykorzystywani przez głównego bohatera w charakterze środka służącego do oszukiwania złoczyńcy. Postacie mówią jednym głosem, recytując piosenkę; ich wypowiedzi wydają się być niemal podyktowane przez bohatera, który zamierza przez nie pokazać, że to on jest najsilniejszy. W ten sposób są one sprowadzane do obiektu pomocniczego, w najlepszym przypadku porównywalnego z magiczną różdżką. Osoby z niepełnosprawnością to w bajce żebracy, którzy nie mają ani pracy, ani rodziny, porzuceni przez społeczeństwo i pełniący jedynie rolę przedmiotu kpiny.

Później, w XVII wieku, Jean de La Fontaine w swojej kolekcji bajek przyglądał się krytycznie dworowi króla Ludwika XIV. Bajka jest bardzo krótką formą, która jest również satyryczna i wykorzystuje humor do przekazania przesłania, które w tym przypadku ma formę moralną. „Używam zwierząt do instruowania ludzi” napisał La Fontaine na początku zbioru swoich bajek.

Charakterystyczne, rzekome zalety i wady zwierząt są wykorzystywane często (jak siła dla wilka czy przebiegłość dla lisa); zwierzęta potrafią również mówić i także dzięki temu podlegają personifikacji. Autor dotknął tematyki niepełnosprawności w bajce Miłość i szaleństwo: toczy się w niej spór między tytułowymi dwoma stanami będącymi bohaterami bajki:

„Nadobnej Wenery synek,
Bożek Miłości, płochy Kupidynek,
Z Szaleństwem kiedyś wszczął kłótnię.
Szaleństwo grzechotką zmierza,
I Kupidynka okrutnie
W oczy uderza,
Tak, iż od tego momentu
Oślepl do szczętu.”

[*tłum. Władysław Noskowski*]

W tłumaczeniu pojawia się czasownik „oślepl”, w oryginale natomiast la Fontaine korzysta z eufemizmu i pisze o zaistniałej sytuacji raczej jako o atrybucie, nie zaś niepełnosprawności, prowadząc czytelnika do morału bajki:

„Skoro dobro publiczne trzeba mieć na względzie,
A Kupido nie może postąpić i kroku,
Więc Szaleństwo, na mocy naszego wyroku,
Odtąd Miłości przewodnikiem będzie.”

[*tłum. Władysław Noskowski*]

Pojawia się zatem stwierdzenie, że miłość jest ślepa – a sama niepełnosprawność nie jest tu obiektem, a raczej obrazem.

3/ Cele:

Niniejsza karta stanowi załącznik do modułu szkoleniowego poświęconego historii niepełnosprawności oraz uregulowaniom prawnym jej dotyczącym.

4/ Ograniczenia:

Zbadany został jedynie kontekst francuski.